

2) стійкість до стресу (успішний керівник не дозволяє обставинам і часу керувати собою); 3) наявність мети (лідер має тверді переконання та ясну мету); 4) керівництво співтовариством (керівник використовує свою владу і вплив на благо суспільства); 5) почуття гумору (найбільшого успіху досягають керівники, що мають почуття гумору); 6) цілісність особистісного ідеалу (лідер добре уявляє собі, який він, до чого прагне тощо).

Засвоєння цих навичок допоможе досконало оволодіти всіма ключовими аспектами лідерства.

Канівець М.
НТУ «ХП»

БАР'ЄРИ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА І МОЖЛИВІСТЬ ЇХ ПОДОЛАННЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ВНЗ

Нині проблема саморозвитку особистості є однією з найбільш активно досліджуваних в сучасній педагогічній свідомості внаслідок певних причин. Велику роль зіграло впровадження ідей гуманістичної психології в суспільну свідомість, психологію й педагогіку. Згідно з психологами-гуманістами, людина є цілісною й унікальною особистістю, здатною самостійно будувати свій життєвий шлях, просуватися у своєму вищому духовному розвитку. Гуманістична психологія наповнена вірою в людину, в її потенційні й актуальні можливості до побудови та реалізації своїх цінностей. Але самостійний вибір шляху саморозвитку не завжди може бути успішним. Для ефективного саморозвитку слід у процесі навчання створювати необхідні умови, надавати студентові підтримку й допомогу. Цьому можуть завадити бар'єри саморозвитку особистості.

Найсерйознішим бар'єром є *несформованість механізмів саморозвитку*, коли студент починає витрачати свої сили не на те, щоб відкривати щось нове в собі, а на боротьбу зі своїми негативними якостями. Це призводить до неправильної стратегії саморозвитку, людина виявляється нездатною відтворити бажаний образ власної особистості, виявити свої справжні життєві цілі. Чітке, диференційоване бачення себе в майбут-

ньому (під час прогнозування успіхів і невдач), є необхідним атрибутом саморозвитку, здійснюваного в різних формах.

Наступна група бар'єрів *пов'язана з нерозвиненими здібностями до самопізнання*. Нечітке, розпливчате уявлення про себе, звуження сфер функціонування власної Я-концепції призводять до того, що студент ставить або нереальні, або неадекватні цілі саморозвитку. Унаслідок він одержує результати, які його не задовольняють, не дають можливості відчувати себе повноправним суб'єктом, автором власного життя. Тому слід зазначити, що самопізнання та саморозвиток – взаємопов'язані й взаємозумовлені процеси. Здатність до адекватного самопізнання – умова для всебічного й цілеспрямованого саморозвитку.

Ще одним бар'єром є те, що далеко *не завжди людина стає суб'єктом власного розвитку*, цю функцію за неї виконують інші люди. Звідси – відсутність адекватної мотивації та цілей саморозвитку. Самопобудова особистості таких студентів залежить від випадкових подій, їм важко визначитися в конкретній ситуації, збудувати адекватні перспективи. Тому вони найчастіше нарікають на обставини, які нібито заважають їм досягнути поставлених цілей.

Можна виділити особливу групу бар'єрів, *пов'язану з відсутністю навичок самовиховання*, із незнанням і невмінням застосовувати такі способи, які давали б змогу «будувати себе» в потрібному напрямі й цілком реалізуватися. Часто це супроводжується відсутністю вольових імпульсів, коли студент, визначаючи для себе деякі тимчасові пороги саморозвитку й самозмінення, не витримує їх, продовжуючи поводитися, діяти по-старому. Невиконання самозобов'язань, звичайно, викликає незадоволення, глибокі сумніви в тому, що ти здатний зробити задумане. Але така постановка проблеми і спосіб її вирішення з погляду самовиховання й саморозвитку є далеко не завжди коректними.

Висновок: бар'єри саморозвитку різноманітні й визначаються індивідуальним життєвим шляхом особистості, своєрідністю цілей, зокрема й цілей саморозвитку та самовдосконалення. Лише створення сприятливих психолого-педагогічних умов під час навчання у ВНЗ і надання кваліфікованого педагогічного супроводу сприятиме пізнанню студентами самих себе й подоланню бар'єрів саморозвитку.